

Verslag draagvlakcommissie orgel Vredekerk 27-03-2025

Inleiding

De kerkenraad heeft in zijn vergadering van 12 december 2023 besloten een brede draagvlakcommissie in te stellen om na te gaan of er draagvlak in de gemeente bestaat voor het overnemen en de mogelijke verhuizing van het orgel van de Vredekerk naar de Oosterkerk. Aanleiding hiervoor is de aanstaande verhuizing van de Gereformeerde Gemeente (GG) naar de Pelgrimskerk. Bij de aankoop van de Pelgrimskerk door de GG is het orgel van de Vredekerk 'gegund' aan de Oosterkerk.

In deze notitie wordt aan de kerkenraad een terugkoppeling gegeven van de werkzaamheden van de commissie en worden de uitkomsten hiervan samengevat.

Werkzaamheden commissie

Na haar instelling is de commissie begonnen om alle mogelijke vragen te inventariseren die spelen rond de verhuizing en plaatsing van het orgel. Voor een uitgebreide beantwoording van deze vragen wordt verwezen naar het rapport dat door de organisten is opgesteld en als bijlage is toegevoegd. Om de gemeente mee te nemen in het proces heeft de commissie in oktober 2024 een orgel luisteravond in de Vredekerk georganiseerd en in januari 2025 een orgel informatieavond in de Oosterkerk. Tot slot is een emailadres opengesteld waar gemeenteleden met vragen of opmerkingen terecht konden.

Samenvatting uitkomsten

De vragen die gesteld zijn bij de inventarisatie door de commissie gaan onder meer over de kwaliteit van het instrument, de geschiktheid van het orgel voor de Oosterkerk en de kosten die verplaatsing met zich meebrengt. De vragen zijn uitgebreid beantwoord in het hiervoor genoemde rapport van de organisten. Als deskundigen en belanghebbenden hebben zij de kwaliteit van het instrument en de muzikale meerwaarde beoordeeld. Naast onze organisten zijn ook externe deskundigen geraadpleegd. Meer technische en financiële vragen zijn zoveel mogelijk feitelijk beantwoord. Hieronder een samenvatting op de belangrijkste punten.

Kwaliteit orgel

Er is sprake van een kwalitatief goed instrument dat geschikt is voor de Oosterkerk. Een gebruikt, goed kerkorgel kost al gauw vijftig- tot honderdduizend euro terwijl voor dit orgel geen aanschafprijs gerekend wordt. Het is niet waarschijnlijk dat in de nabije toekomst een vergelijkbare mogelijkheid zich zal voordoen. Er kan in dit opzicht gesteld worden dat er sprake is van een uniek aanbod.

De Oosterkerk heeft echter een orgel dat op dit moment in principe voldoet voor de zondagse erediensten. We maken daar al vele jaren gebruik van. In de commissie en ook door gemeenteleden is terecht de vraag gesteld of vervanging van het orgel wel nodig is. De meningen daarover zijn verdeeld. Wel moet hierbij in ogenschouw worden genomen, dat het huidige elektronische orgel na verloop van tijd veroudert en daardoor aan kwaliteit inboet en vervangen moet worden. De vraag of het orgel van de Vredekerk muzikaal een meerwaarde heeft, kan het best door deskundigen beoordeeld worden al hoeft je geen musicus te zijn om het instrument te waarderen.

De organisten menen unaniem dat het kerkorgel van de Vredekerk een aanwinst zal zijn voor de begeleiding van de gemeentezang. De meerwaarde die zij zien in het instrument en hun enthousiasme voor de begeleiding met een 'echt' orgel hebben zij opgeschreven. Hun persoonlijke motivatie is als bijlage aan het rapport toegevoegd.

Technische aspecten

Verder is gekeken naar de mogelijkheden voor plaatsing van het orgel in de Oosterkerk. De beste plaats hiervoor is achter in de kerkzaal in de hoek waar het plafond het hoogst is. Hiervoor zijn bouwkundige aanpassingen nodig. Het orgel zou geplaatst moeten worden op een balkon. Omdat het orgel op hoogte wordt geplaatst, is het verlies van zitplaatsen in de kerk beperkt.

Voor vragen over de akoestiek is contact geweest met 'Het geluidBuro' dat ook bij de bouw van de kerk betrokken is geweest bij een akoestisch onderzoek. Het bespelen van het orgel kan gevolgen hebben voor zaal 4. Hierover zijn ook vragen gesteld door commissie- en gemeenteleden. Het geluidBuro kan dit in kaart brengen. Uit dit onderzoek zal blijken of er extra maatregelen nodig zijn om overlast uit te sluiten. De kosten van dit onderzoek worden ingeschat op € 6.500/7.000.

Kosten van plaatsen orgel

Zoals aangegeven, zijn er geen aanschafkosten maar er zijn wel substantiële kosten verbonden aan de plaatsing van het orgel. Deze kosten betreffen bouwkundige aanpassingen, maar vooral de verplaatsing en intonatie van het orgel zelf. De totale kosten worden ingeschat op circa €130.000. In het rapport is een gedetailleerde begroting opgenomen. De verwachting is dat een groot deel van deze kosten kunnen worden gedekt door fondsen. Eén van de afwegingen die de kerkenraad zal moeten maken, is of er voldoende vertrouwen is om te komen tot een sluitende begroting.

Voor de kerkrentmeesters is het uitgangspunt dat het orgel niet wordt gefinancierd uit de reguliere geldwervingsacties zoals kerkbalans en voor- en najaarsactie. Dit is belangrijk omdat op deze wijze gemeenteleden de Oosterkerk financieel kunnen blijven steunen zonder zelf belang te hechten aan de plaatsing van het orgel of hieraan te willen bijdragen. Dit uitgangspunt kan daarnaast bijdragen aan draagvlak in de gemeente voor de plaatsing van het orgel.

Avonden met de gemeente

De draagvlakcommissie heeft op 15 oktober 2024 een orgel luisteravond voor de gemeente georganiseerd in de Vredekerk. Op deze wijze heeft de gemeente kennis kunnen maken met het orgel, de combinatie met piano en de ondersteuning van de samenzang. Op deze avond waren circa 60 gemeenteleden aanwezig. De reacties op deze avond waren overwegend positief al moet hierbij worden opgemerkt dat het aantal belangstellenden niet als representatief voor de hele gemeente kan worden beschouwd.

De gemeente is vervolgens opnieuw uitgenodigd voor een speciale informatieavond over het orgel op 28 januari 2025. Voorafgaand aan deze informatieavond is een rapport met uitgebreide informatie over het orgel en de mogelijke verhuizing breed in de gemeente gedeeld. Op de informatieavond konden verdere vragen worden gesteld. Daarbij waren circa 50 positieve en minder enthousiaste gemeenteleden aanwezig. Naast instemmende

geluiden waren er ook kritische vragen. Deze gingen met name over de effecten van het geluid op zaal 4 en over de kosten van verplaatsing en de opgestelde begroting. Niettemin werd door enkele aanwezigen uitgesproken dat deze kans er niet 'zomaar' is en werd het vertrouwen uitgesproken dat het geld er dan ook zal komen.

Aan het eind van de avond is op verzoek van enkele gemeenteleden nog een peiling gehouden waarbij 30 gemeenteleden voor plaatsing van het orgel waren, 13 aanwezigen stonden hier neutraal in, 7 waren tegen het overnemen van het orgel en 1 gemeentelid onthield zich van stemming.

Tot slot is er een emailadres opengesteld waar gemeenteleden hun mening kwijt konden of vragen konden stellen. Alle e-mails zijn beantwoord en geanonimiseerd als bijlage bij dit verslag gevoegd. Op het mailadres zijn positieve, positief kritische en enkele uitsluitend kritische mails ontvangen. Bij de kritische geluiden gaat het met name om 'het geluid' of de akoestiek, de kosten ('onverantwoord') of er wordt getwijfeld aan de toekomst van een orgel in de erediensten van de Oosterkerk. Wat dit laatste betreft, of het orgel een plaats blijft houden bij de begeleiding van de samenzang is niet aan de commissie. Uiteindelijk is de kerkenraad verantwoordelijk voor beleidsmatige keuzes over de eredienst en de muzikale invulling in de toekomst.

Conclusies

De draagvlakcommissie heeft zich het afgelopen jaar ingespannen de vragen die er leven in de gemeente over de verwerving van het orgel te inventariseren en zorgvuldig te beantwoorden. De gemeente is de gelegenheid geboden kennis te maken met het orgel en eventuele bezwaren tegen de plaatsing van het orgel kenbaar te maken.

Op de vraag of er binnen de gemeente draagvlak aanwezig is voor het overnemen van het orgel van de Vredekerk kunnen we alles afwegend stellen dat er een zekere mate van draagvlak is. Van de gemeenteleden die in het hele proces hun stem hebben laten horen, was het merendeel positief gestemd. Er is enthousiasme over de mogelijkheid het orgel te verwerven en bereidheid bij een deel van de gemeente om hier ook financieel aan bij te dragen (buiten de reguliere geldwerving om). Maar er zijn ook zeker onverschillige, kritische en zelfs afwijzend gestemde gemeenteleden.

Het beantwoorden van de vraag of de Oosterkerk moet overgaan tot het plaatsen van het orgel is aan de kerkenraad. De commissie wil voor het nemen van een besluit door de kerkenraad wel enkele belangrijke aandachtspunten meegeven die naar voren zijn gekomen.

Aandachtspunten

Allereerst betreft dit het effect van het geluid op zaal 4. De commissie adviseert daarom dringend om een akoestisch onderzoek te laten uitvoeren voor er tot plaatsing van het orgel wordt overgegaan. Op deze manier kan het effect op zaal 4 en eventuele benodigde extra geluidswerende maatregelen in beeld worden gebracht.

Het tweede aandachtspunt is de begroting. Hoewel het orgel 'om niet' ter beschikking wordt gesteld, gaat het om veel geld. Voor een deel van de gemeente 'te veel' geld. Meningen hierover verschillen en we hoeven elkaar niet te overtuigen. De commissie acht het van belang dat de kosten niet gedekt worden uit kerkbalans of de voor- en najaarsactie. Op deze

wijze kunnen gemeenteleden zelf bepalen of zij hieraan bijdragen of niet. Het antwoord op de vraag of het orgel van de Vredekerk en de verhuizing naar de Oosterkerk het geld waard is, zal uiteindelijk de kerkraad moeten uitspreken. Daarbij zal wellicht een rol spelen of er voldoende vertrouwen is dat dit kan met een sluitende begroting.

Tot slot

De commissie heeft sterk overwogen en bediscussieerd of er een peiling of enquête moet worden gehouden binnen de gemeente. We hebben er voor gekozen om geen peiling in te zetten om de volgende redenen:

- Het proces dat we hebben doorlopen is zorgvuldig geweest
- Er is ruime gelegenheid geboden aan de gemeente om vragen te stellen en hun mening te geven gedurende het proces.
- Een peiling is een beperkt middel. Het is moeilijk om de juiste informatie naar boven te krijgen gezien de informatievoorziening die nodig is om een oordeel te vormen en ook omdat het orgel aanleiding lijkt om in bredere zin een mening te geven over de liturgie en muzikale invulling van de diensten.

Belangrijk is dat bij de inzet van een dergelijk onderzoek de vraagstelling recht doet aan de complexiteit van het onderwerp. Mocht de kerkenraad desondanks alsnog hechten aan verder onderzoek door middel van een enquête of peiling, zal de draagvlakcommissie hierin graag het voortouw nemen.

Niettemin meent de commissie dat de kerkenraad op basis van de uitkomsten van het werk van de draagvlakcommissie over voldoende informatie beschikt om een principebesluit te nemen. Daarbij geeft de commissie de kerkenraad nog mee dat de Gereformeerde Gemeente graag spoedig uitsluitsel krijgt over de overname van het orgel door de Oosterkerk.

De draagvlakcommissie,

Rick Gouderjaan, Wim Gorissen, Riëlle van der Gouwe, Aart Hak, Marten Heikoop, Christel van der Knijff, Andries Riedijk, Helmert van der Slik, Marilène van der Slik en Gerdina Suijker.